

обхідні підприємствам для забезпечення реалізації продукції при запланованій кількості обігів оборотних активів. Далі визначимо потребу в окремих видах оборотних активів. Для цього потрібно скласти баланс формування та фінансування оборотних активів.

Баланс формування та фінансування оборотних активів – плановий документ, що дає змогу ув'язати загальну потребу в оборотних активах із запланованим обсягом фінансових коштів [3]. З балансу формування та фінансування оборотних активів підприємств бачимо: скільки необхідно залучити власного та позикового капіталу для фінансування запланованої величини оборотних активів. Після визначення величини власного та позикового капіталу досліджуваних підприємств, необхідно провести оптимізацію його структури. На основі розрахункових значень оптимізованої структури капіталу підприємств торговельної мережі можна зробити висновок, що на приватному підприємстві та акціонерному товаристві підвищується сума власного капіталу та частка в загальній сумі сформованого капіталу та зменшується частка позикового капіталу, порівняно з 2010 р.

На товаристві з обмеженою відповідальністю величина власного капіталу зростає, порівняно з 2010 р., але його питома вага в загальній величині капіталу знижується, оскільки для керівництва цього підприємства на цьому періоді функціонування важливішим є нарощування суми власних фінансових ресурсів, ніж їх частки.

Висновки. Загалом, заплановані значення цільового прибутку, обсягу товарообігу в точці цільового прибутку та оборотних активів позитивно впливають на діяльність досліджуваних підприємств, що відображується завдяки позитивним зрушенням складових сукупного капіталу.

Література

1. Баканів М.І. Теорія економічного аналізу / М.І. Баканів, А.Д. Шеремет. – М. : Вид-во "Фінанси і статистика", 2002. – 345 с.
2. Бочаров В.В. Комерційне бюджетування: фінансові ресурси, системи управління фінансами, види бюджетів / В.В. Бочаров. – СПб. : Изд-во "Питер", 2003. – 280 с.
3. Ковалев В.В. Фінансовий аналіз: методи і процедури / В.В. Ковалев. – М. : Вид-во "Фінанси і статистика", 2001. – 632 с.

Колодяжна Е.А. Модификация процесса обоснования потребности предприятий в оборотных средствах

Рассмотрены особенности модификации процесса обоснования потребности торговых предприятий в оборотных средствах. Освещены теоретические положения и практические подходы относительно обоснования потребности предприятий в оборотных средствах.

Ключевые слова: стратегия, собственный капитал, прибыль, оборотные средства.

Kolodyazhna K.A. Modification of process of ground of necessity of enterprises is in circulating assets

In the article the features of modification of process of ground of necessity of point-of-sale enterprises are considered in circulating assets. Theoretical positions and practical approaches light up in relation to the ground of necessity of enterprises in circulating assets.

Keywords: strategy, property asset, income, circulating assets.

УДК 65.012.3

Асист. С.О. Комаринець – НУ "Львівська політехніка"

МЕТОД ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ГНУЧКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розроблення методів оцінювання гнучкості підприємств особливо важливе в умовах нестабільного середовища, оскільки адекватне своєчасне і достовірне встановлення обсягу гнучкості, яким володіє підприємство, дасть змогу йому виявити та скористатися власними перевагами та скоригувати ймовірні недоліки.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Оцінювання гнучкості підприємства сприяє його ефективному функціонуванню у нестабільному економічному середовищі, оскільки дає змогу виявити проблемні ділянки у його діяльності, сприяє пошуку можливостей для їх залагодження та попередження, покращує внутрішньоорганізаційну координацію та узгодження. Тому особливо важливим в умовах сучасного мінливого, динамічного та складного середовища є розроблення дієвих методів оцінювання гнучкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення розглянутої проблеми. Вітчизняні (Н. Богоніколос, Л. Гур'янова, Т. Клебанова) та зарубіжні науковці (Б. Дреер, К. Грьонхауг) наголошують на важливості проведення оцінювання гнучкості підприємства з метою виявлення його оптимального обсягу для покращення відгуку на неочікувані зміни, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємств, та пошуку можливостей попередження, передбачення або запобігання таких змін.

Мета дослідження. Розкрити зміст методу фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємства.

Основний матеріал дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Фінансово-економічне оцінювання гнучкості підприємства проводиться для ефективного управління процесами формування, розподілу і використання фінансових ресурсів і грошових коштів в умовах нестабільності зовнішнього середовища та дефіциту часу для прийняття рішень.

У вітчизняній практиці його проводять на основі аналізу фінансового стану підприємства, зокрема за допомогою оцінювання кругообігу капіталу, а саме незалежності, ліквідності, прибутковості, оборотності [1, с. 29] для перманентного аналізу постійно зростаючої з часом додаткової інформації та уможливленню адаптацію фінансової системи до вимог нестабільного зовнішнього середовища. Завдяки пристосуванню до зовнішнього середовища – пасивне застосування гнучкості – фінансова система в умовах невизначеності і недостатності інформації спроможна досягти своїх цілей, під час чого можуть змінюватися як її кількісні, так і якісні характеристики. Наслідком проведення фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємства є створення системи антисипативного фінансового управління, спрямованої на аналіз внутрішніх і зовнішніх загроз і розроблення комплексу заходів захисту та мінімізації витрат, спричинених ними.

У зарубіжній практиці фінансово-економічне оцінювання гнучкості проводять на основі показників чистої балансової ліквідності (відношення грошових коштів і їх еквівалентів у національній та іноземній валютах до су-

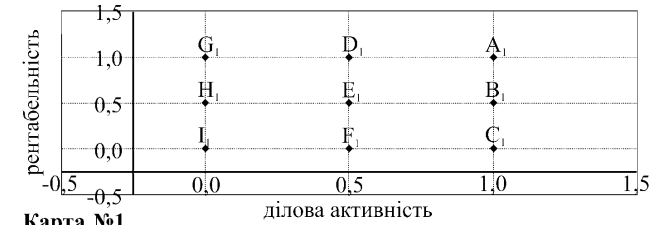
купних активів) та RISK (відношення нагромадженого прибутку до нагромаджених інвестицій) [2, с. 491] для створення системи активного фінансового управління, головним завданням якої є не лише аналіз загроз зовнішнього середовища та розроблення заходів захисту від них, а й пошук можливостей покращення власного фінансового стану в умовах нестабільності.

Авторський метод фінансово-економічного оцінювання гнучкості полягає в аналізі показників ділової активності – оборотності активів та власного капіталу (показують наскільки швидко обертаються окремі елементи активів і залучений до їх формування капітал), рентабельності – рентабельності активів за чистим прибутком та коефіцієнта стійкості економічного зростання (характеризують економічну ефективність діяльності підприємства), фінансової стійкості – маневреності власних обігових коштів та коефіцієнтів фінансової незалежності, фінансової стабільності, фінансового лівереджу (дають можливість оцінити, за рахунок яких джерел сформовано майно підприємства, чи існує можливість подальшого нарощення позичкових коштів) і ліквідності – коефіцієнтів поточної та абсолютної ліквідності (оцінюють, яку частину короткострокової заборгованості підприємство зможе покрити при реалізації короткострокових фінансових вкладень, за рахунок дебіторської заборгованості, реалізації товарно-матеріальних запасів тощо). Для відображення виробничої специфіки підприємства, особливості його існування на різних етапах життєвого циклу, для різних галузей економіки, у середовищах різного рівня розвитку, у сучасних нестабільних умовах функціонування для аналізу цих показників використано не лише їх абсолютні значення, а й тенденції їх зміни за методом найменших квадратів у часовому проміжку.

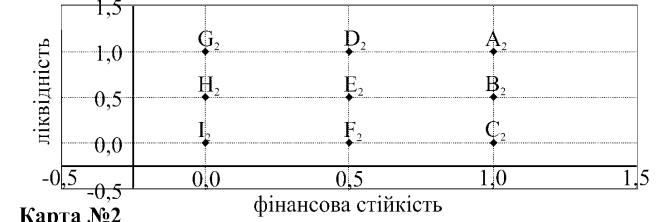
Внаслідок авторського методу фінансово-економічного оцінювання отримано ступінь фінансової гнучкості підприємства, який дає змогу виявити сильні та слабкі місця у фінансових системах підприємств згідно з отриманими значеннями від 0 до 1:

- 0,00-0,24 – нульовий ступінь фінансової гнучкості. Підприємствам потрібно переглянути фінансову стратегію і методи здійснення фінансової роботи;
- 0,25-0,49 – низький ступінь фінансової гнучкості. Суб'єктам необхідно модифікувати фінансову стратегію і методи фінансової роботи;
- 0,50-0,69 – середній ступінь фінансової гнучкості. У разі грамотної фінансової політики знешкодження загроз та використання можливостей середовища, суб'єкт має шанси набути елементів фінансової гнучкості у майбутньому;
- 0,70-0,87 – високий ступінь фінансової гнучкості. У суб'єкта наявна добре розроблена система антисипативного фінансового управління, проте частково бракує активного, або присутні компоненти обох систем;
- 0,88-1,00 – дуже високий ступінь фінансової гнучкості.

За ступенем фінансової гнучкості підприємства можна провести групування та виділити характерні ознаки кожної групи і можливості покращення фінансового стану її членів. Для здійснення перевірки фінансово-економічного методу оцінювання гнучкості проводиться графічне тестування на стратегічних картах – (№ 1) за оцінкою ділової активності та рентабельності, (№ 2) за оцінкою фінансової стійкості та ліквідності. Ступінь фінансової гнучкості суб'єкта залежить від місця розташування оцінки значення груп фінансових показників, які його визначають на карті № 1 і 2 (рис.):

Карта №1

Карта №2

Рис. Результати графічного тестування методу фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємства¹

- оцінки значення груп фінансових показників, які відповідають точкам A_1A_2 , A_1B_2 , B_1A_2 , D_1A_2 , A_1D_2 , тобто високим (1,0) та середнім (0,5) ступеням ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, вказують на абсолютну фінансово гнучку підприємства;
- точки A_1E_2 , E_1A_2 , B_1B_2 , B_1D_2 , D_1B_2 , A_1C_2 , C_1A_2 , G_1A_2 , A_1G_2 , що означають високі (1,0), середні (0,5) та низькі (0,0) ступені ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, відповідають фінансово гнучким суб'єктам;
- точки B_1E_2 , E_1B_2 , D_1E_2 , E_1D_2 , A_1F_2 , F_1A_2 , H_1A_2 , A_1H_2 , C_1B_2 , B_1C_2 , C_1D_2 , D_1C_2 , G_1B_2 , B_1G_2 , G_1D_2 , D_1G_2 , які вказують на високі (1,0), середні (0,5) та низькі (0,0) ступені ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, демонструють підприємства з високим потенціалом для розвитку фінансової гнучкості;
- точки A_1E_2 , E_1A_2 , B_1B_2 , B_1D_2 , D_1B_2 , A_1C_2 , C_1A_2 , G_1A_2 , A_1G_2 , що означають високі (1,0), середні (0,5) та низькі (0,0) ступені ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, відповідають фінансово гнучким суб'єктам;
- точки B_1E_2 , E_1B_2 , D_1E_2 , E_1D_2 , A_1F_2 , F_1A_2 , H_1A_2 , A_1H_2 , C_1B_2 , B_1C_2 , C_1D_2 , D_1C_2 , G_1B_2 , B_1G_2 , G_1D_2 , D_1G_2 , які вказують на високі (1,0), середні (0,5) та низькі (0,0) ступені ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, демонструють підприємства з високим потенціалом для розвитку фінансової гнучкості;
- високі (1,0), середні (0,5) та низькі (0,0) ступені ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності у точках A_1I_2 , I_1A_2 , E_1E_2 , B_1F_2 , F_1B_2 , B_1H_2 , H_1B_2 , C_1C_2 , C_1G_2 , G_1C_2 , G_1G_2 відповідають суб'єктам із помірним потенціалом для розвитку фінансової гнучкості;
- високі (1,0), середні (0,5) та низькі (0,0) ступені ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності у точках E_1F_2 , F_1E_2 , E_1H_2 , H_1E_2 ,

¹ Розроблено автором.

$H_1H_2, B_1I_2, I_1B_2, D_1I_2, I_1D_2, C_1F_2, F_1C_2, G_1F_2, F_1G_2, H_1C_2, C_1H_2, H_1G_2, G_1H_2, E_1I_2, I_1E_2, C_1I_2, I_1C_2, G_1I_2, I_1G_2$ демонструють фінансово негнучкі підприємства; оцінки значення груп фінансових показників, які відповідають точкам $H_1I_2, I_1H_2, F_1I_2, I_1F_2, I_1I_2$, тобто середнім (0,5) та низьким (0,0) ступеням ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, вказують на абсолютно негнучкі у фінансовому плані підприємства.

Графічне тестування методу фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємства підтверджує його достовірність. Значення коефіцієнта поточної ліквідності нижче критичного (1,0) із тенденцією до зниження, абсолютної ліквідності за межами допустимого рівня [0,2-0,35] із тенденцією до віддалення демонструють брак обігових коштів для погашення невідкладних зобов'язань. Тенденції до зниження показників рентабельності активів за чистим прибутком та стійкості економічного зростання свідчать про зниження ефективності виробничої та іншої діяльності підприємств. Для фінансово негнучких підприємств доцільно провести оперативний і перспективний аналіз фінансового стану, оскільки нездійснення або несвоєчасне здійснення антикризових заходів робить реальною загрозу банкрутства.

Позитивна тенденція до збільшення показника маневреності власних обігових коштів показує збільшення ступеня мобільності власних обігових коштів; значення коефіцієнта фінансової незалежності вище критичного (0,5) свідчить про наявні можливості виконання зовнішніх зобов'язань суб'єктів за рахунок використання власних активів; значення коефіцієнта фінансової стабільності вище нормативного (1,0) демонструє відносну незалежність від зовнішніх фінансових джерел; значення показника фінансового лівереджу нижче критичного (0,25) характеризує низьку залежність від довгострокових зобов'язань. Позитивна тенденція збільшення показника оборотності активів та капіталу свідчить про збільшення ефективності використання усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їх залучення, та капіталу, відповідно.

Для підприємств з помірним потенціалом для розвитку фінансової гнучкості значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності за межами допустимого рівня [0,2-0,35] із тенденціями до віддалення демонструє брак обігових коштів для погашення невідкладних зобов'язань підприємств. Негативна тенденція зменшення показника маневреності власних обігових коштів показує зменшення ступеня мобільності власних обігових коштів; значення коефіцієнта фінансової незалежності нижче критичного (0,5) та значення коефіцієнта фінансової стабільності нижче нормативного (1,0) свідчить про підвищення ризику неплатоспроможності. Зростання показників рентабельності активів за чистим прибутком і стійкості економічного зростання характеризує зростання ефективності виробничої та іншої діяльності підприємств. Зростання показників оборотності активів та капіталу демонструє збільшення ефективності використання усіх наявних ресурсів та капіталу підприємств, відповідно.

Невідповідні до допустимого рівня [0,2-0,35] значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності свідчать про низькі ступені ліквідності суб'єктів; тенденція зменшення показника маневреності власних обігових коштів – негативна; значення коефіцієнтів фінансової незалежності та стабільності вище критичного – позитивне; значення показника фінансового лівереджу нижче

критичного демонструє середні ступені фінансової стійкості суб'єктів; збільшення показників рентабельності за чистим прибутком і стійкості економічного зростання характеризує збільшення ефективності діяльності суб'єктів; збільшення показників оборотності активів та капіталу веде до збільшення використання ресурсів і капіталу суб'єктів.

Фінансово гнучкі підприємства володіють високими ступенями ділової активності, ліквідності та середніми – рентабельності та фінансової стійкості. Значення показників рентабельності активів за чистим прибутком, стійкості економічного зростання, маневреності власних обігових коштів низьке, проте з позитивною тенденцією зростання; значення коефіцієнта фінансової незалежності вище критичного, проте з негативною тенденцією до зниження.

Висновки. Внаслідок застосування авторського методу фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємств, перевіреного на достовірність за допомогою графічного тестування, можна здійснити групування суб'єктів за ступенем їх фінансової гнучкості та виявити проблеми їх фінансових систем, що дасть змогу сформулювати базові рекомендації для їх подолання.

Література

1. Моделирование финансовых потоков предприятия в условиях неопределенности : монография / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Н. Богониколос и др. – Харьков : Вид-во "Инжек", 2006. – 312 с.
2. Dreyer B. Uncertainty, Flexibility, and Sustained Competitive Advantage / B. Dreyer, K. Gronhaug // Journal of Business Research. – 2004. – № 57. – С. 484-494.

Комаринец С.О. Метод фінансово-економічної оцінки гнучкості підприємства

Разработка методов оценки гибкости предприятий особенно важна в условиях нестабильной среды, так как адекватное своевременное и достоверное установление объема гибкости, которым владеет предприятие, позволит ему обнаружить и воспользоваться собственными преимуществами и скорректировать возможные недостатки.

Komarynets S.O. Enterprise's flexibility financial and economical evaluation method

It is important to create enterprises' flexibility evaluation methods in unstable environment. Adequate and correct flexibility amount estimation, made just in time, enables the enterprise to use its strong sides and to correct its weaknesses.

УДК 334.012.23:338.43

Викл. О.В. Конитко –

Львівський технікум залізничного транспорту

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ОПТОВИХ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ СІЛЬГОСППРОДУКЦІЇ

Розглянуто формування організаційно-економічного механізму оптового ринку сільськогосподарської продукції як цілісної системи функціонування організованої оптової торгівлі в регіонах. У процесі досліджень виявлено фактори, що впливають на функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції та включають взаємодію виробників, оптових посередників, обслуговуючих кооперативів, підприємств роздрібною торгівлі, переробних підприємств, ринкових інститутів і регулюючих державних органів, з метою забезпечення гарантованого цілорічного доступу переробних підприємств роздрібною торгівлі та населення до сільськогосподарської продукції.